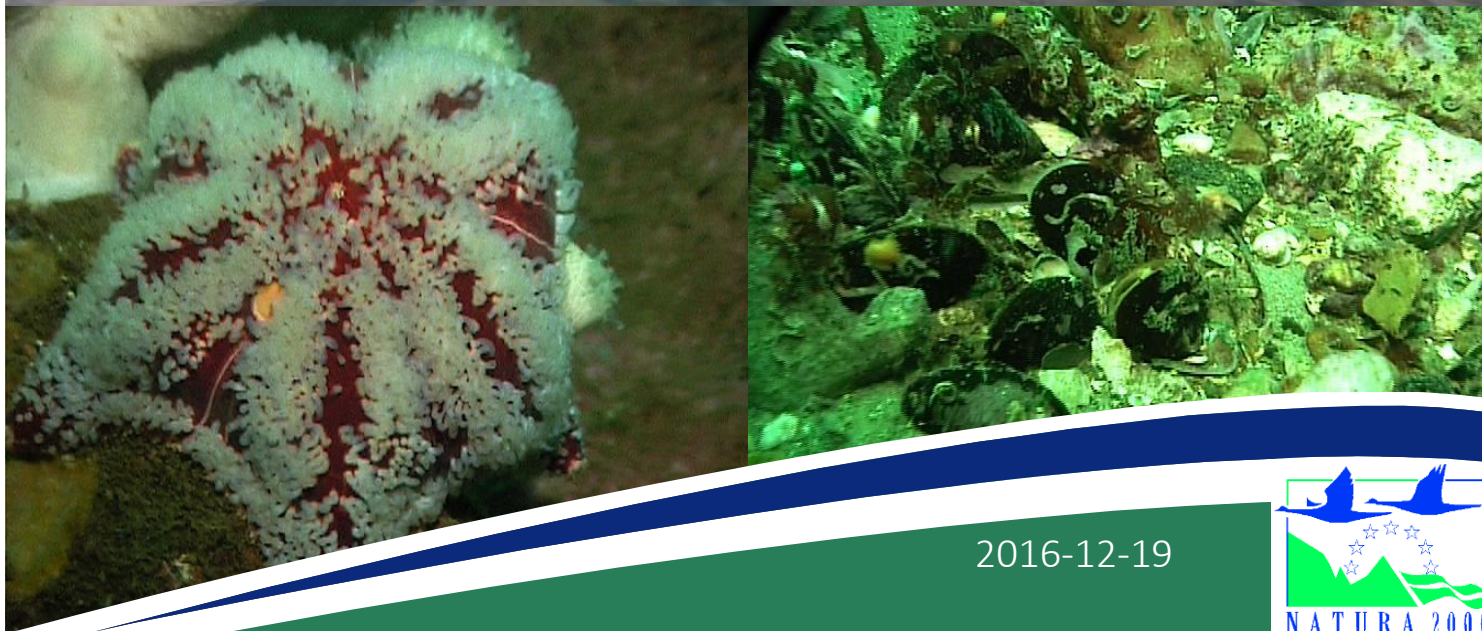

Bevarandeplan för Natura 2000-området samt marin
förvaltningsplan för HELCOM och OSPAR MPA-området

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Stora Middelgrund och Röde bank

2016-12-19

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av områden med värdefull natur. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara de arter och naturtyper som förekommer naturligt i Europa.

EU-direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. Direktiven fastställer principen att naturtyper har ett bevarandevärde i sig själva och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Direktiven är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992. Natura 2000-nätverket är en av grundstenarna i EU:s arbete för biologisk mångfald.

Varje medlemsland ska peka ut Natura 2000-områden för att skydda de fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv och de arter och naturtyper som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de värden som pekats ut i området ska bevaras långsiktigt genom rätt skydd och skötsel.

Vad är en bevarandeplan?

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I bevarandeplanen ska det finnas en beskrivning av området med dess arter och naturtyper samt ett bevarandesyfte och bevarandemål. Tänkbara hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, samt behov av bevarandeåtgärder som t. ex. skydd och skötsel, ska beskrivas. Planen ska underlätta förvaltning av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, arter och naturtyper enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för vissa områden skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen.

Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Planen ska tas fram i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information som berör området kontaktar Länsstyrelsen.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas som exempelvis skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Viktigt att tänka på

Det krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillståndsplikten gäller även för verksamheter eller åtgärder utanför Natura 2000-området om dessa kan innebära att miljön inne i området påverkas. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen på ett tidigt stadium. Detta underlättar en eventuell tillståndsprövning. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av Natura 2000-området.

Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte särskilt Natura 2000-tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Däremot aktualiseras tillståndsplikten både vid ändring av verksamheten och vid nyanläggning.

Påverkan från areella näringar och andra pågående verksamheter är förutsägbara och förebyggs därför i första hand i arbetet med bevarandeplaner och genomförandet av nödvändiga bevarandeåtgärder. Tillståndsprövning kan vara nödvändig om dessa åtgärder inte är tillräckliga. Vid planerade verksamheter eller åtgärder som kan komma att påverka miljön i ett Natura 2000-område bör samråd ske med Skogsstyrelsen gällande skogsmark och med Länsstyrelsen för övriga areella näringar.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Läsanvisningar

De hot som redovisas under rubriken ”Vad kan påverka negativt” i bevarandeplanen, ska ses som exempel på åtgärder som kan skada utpekade arter och naturtyper. I varje enskilt fall måste det göras en bedömning huruvida den planerade åtgärden är sådan att den kan skada områdets naturvärden.

Hot som är övergripande och gäller för många av naturtyperna, men som inte kan avvärjas genom skötselåtgärder inom det enskilda Natura 2000-området, tas inte upp i bevarandeplanen. Sådana hot kan vara;

- Försurning och övergödning till följd av nedfall av kemiska ämnen.
- Global uppvärmning.
- Storskaliga förändringar av markanvändning där t. ex. naturbetesmarker och slåtterängar växer igen och variationsrik skog omvandlas till produktionsskog.
- Omvandling av skötseln av landskap från småskaligt till storskaligt.

De bevarandemål som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna i bevarandeplanen beskriver det tillstånd som är önskvärt för arten/naturtypen inom Natura 2000-området.

Det bevarandetillstånd som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna anger tillståndet för arten/naturtypen i Natura 2000-området vid den tidpunkt då denna bevarandeplan togs fram.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland eller telefon 010-224 3000

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Omslagsfoto

Sillgrissla överst: Anders Wirdheim, tumlare mitten: Markus Lundgren, kuddsjöstjärna nere vänster och hästmussla nere höger: Bo Gustafsson.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Bo Gustafsson

BEVARANDEPLAN

1 (16)

2016-12-19

511-6555-16

Bevarandeplan och marin förvaltningsplan för Natura 2000-, HELCOM MPA- och OSPAR MPA-området Stora Middelgrund och Röde bank

Natura 2000-område:	Namn: Stora Middelgrund och Röde bank Kod: SE0510186 Föreslaget av regeringen 2008, antaget av EU 2009
HELCOM MPA	Namn: Stora Middelgrund och Röde bank Kod: 296 Beslutat av regeringen 2009
OSPAR MPA	Namn: Stora Middelgrund och Röde bank Kod: 555557177 Beslutat av regeringen 2008
Läge:	Sveriges ekonomiska zon (utanför Båstads, Halmstads och Falkenbergs kommun).
Beskrivning:	Marina utsjöbankar.
Områdes areal:	11 410 ha

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1110 – Sublittorala sandbankar

1170 – Rev

1180 – Bubbelrev (vid förekomst)

1351 – Tumlare, *Phocoena phocoena*

A199 – Sillgrissla, *Uria aalge*

A200 – Tordmule, *Alca torda*

Övriga naturtyper

Djupa mjukbottnar

Bevarandeplanen/Förvaltningsplanens omfattning

Området Stora Middelgrund och Röde bank ingår i tre nätverk av skyddade områden (Natura 2000, HELCOM och OSPAR). Föreliggande bevarandeplan/förvaltningsplan är en gemensam plan för dessa tre områdesskydd.

Bevarandesyfte

För Natura 2000-området Stora Middelgrund och Röde bank är syftet att bevara ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området samt för sjöfågel och eventuell förekomst av bubbelrev (1180). Bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv.

För HELCOM och OSPAR MPA-området Stora Middelgrund och Röde bank är syftet att långsiktigt skydda och stärka området enligt de två konventionerna.

Prioriterade bevarandevärden

Sublittorala sandbankar, rev och mjukbottnar samt den biologiska mångfald som är knuten till dessa naturtyper. Även tumlare och sjöfågel är prioriterade.

Prioriterade åtgärder

Reglera fiske genom Natura 2000 tillstånd (7 kap 28 a§ miljöbalken) eller EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Beskrivning av området

Stora Middelgrund och Röde bank är beläget i södra Kattegatt utanför territorialgränsen i svensk ekonomisk zon. Området ingår i tre olika nätverk av skyddade naturområden nämligen Natura 2000, HELCOM (Marine Protected Areas, MPA) och OSPAR (Marine Protected Areas, MPA). Hela området ligger inom fredningsområdet för torsk i Kattegatt som inrättades 2009 i syfte att skydda torskbeståndet. Området angränsar till det danska Natura 2000-området Store Middelgrund.

Området består av två grund, där Röde bank är en mindre djupt liggande bank med ett minsta djup på 22,5 m. Stora Middelgrund är en stor bank som ligger både i svensk- och dansk ekonomisk zon. Den svenska delen av Stora Middelgrund är som grundast ca 9 m. Grunden utgörs till största delen av Natura 2000-naturtypen sublittorala sandbankar ner till ca 30 m bestående främst av silt, sand och grus med inslag av skal, sten och block. Områden som domineras av block och sten finns också och bildar rev. Området mellan grunden utgörs främst av mjukbottnar ner till ca 50 m djup.

Förutom Natura 2000-naturtyperna sublittorala sandbankar (1110) och rev (1170) kan bubbelrev (1180) förekomma i området. Bubbelrev har påträffats på den danska sidan av Stora Middelgrund, men den enda kända svenska förekomsten finns på Fladen ca 50 km norrut.

Natura 2000-naturtyperna sublittorala sandbankar (1110) och rev (1170) är komplexa naturtyper med varierande artsammansättning och täthet beroende på de naturliga förutsättningarna. HELCOM och OSPAR använder en mer detaljerad indelning av naturmiljöerna som utgår från biotoper. I området finns åtminstone 16 HELCOM-biotoper och 2 OSPAR-habitat (se bilaga 3 och 4).

Makroalger finns framförallt på de grundare block- och stenreven på Stora Middelgrund där de kan vara dominerande, antingen som tareskogar eller rödalgssamhällen. På djupare rev som vid Röde bank förekommer de mer sparsamt. Största djup som upprättväxande alger har noterats på är 26 m för Stora Middelgrund och 27 m för Röde bank. Vid Stora Middelgrund har noterats 36 taxa av makroalger varav 5 grönalger, 9 brunalger och 22 rödalger. Vid Röde Bank har 14 taxa av makroalger påträffats, mestadels rödalger. Nämnvärt är att fynd av den lösliggande formen av kalkalgen taggig skorpalg (*Lithothamnion glaciale*) gjorts på två platser på Stora Middelgrund.

Faunan på bottenarna är mycket rik och divers. Hittills har över 300 taxa av ryggradslösa djur påträffats i området, varav 11 är rödlistade (se bilaga 5). Vidare påträffas många arter som trängts undan eller minskat på andra håll, vilket gör att området fungerar som en refug för känsliga arter. Bottenfaunasamhället består framförallt av hårdbottenarter på reven och mestadels mjukbottenarter på sublittorala sandbankar och djupa mjukbottnar. Hårdbottenarter finns även i de sistnämnda två miljöerna på de platser där det finns inslag av block och sten. Vidare finns det arter som inte direkt är knutna till ett specifikt substrat.

Stora Middelgrund har ett rikligt bestånd av hästmussla (*Modiolus modiolus*) och är ett mycket viktigt område för arten. Hästmusslor kan bilda biogena rev som i sin tur är en viktig miljö för en mängd associerade arter. Hästmusselbankar finns upptagna på OSPARs lista över hotade miljöer. De har påträffats från 13,5 m djup på Stora Middelgrund och ner till åtminstone 30 m djup, men finns antagligen djupare om förutsättning ges. På grunda sandiga och grusiga bottnar är de ofta till hälften nedgrävda. På djupare bottnar med finare bottensubstrat kan de ligga mer direkt på botten, ofta i kluster. Noterbart är att krabban musselväktare (*Pinnotheres pisum*) påträffats i flertalet individer vid kontroll av hästmusslor på Stora Middelgrund. Rapporter från kustnära hästmusselbestånd indikerar att musselväktaren (*P. pisum*) blivit mer sällsynt. Andra fynd av storväxta arter av musslor är stor kammussla (*Pecten maximus*) på Röde Bank och hoppmussla (*Aequipecten opericularis*) på Stora Middelgrund. Tagghudingar, i det här fallet sjöstjärnor, ormstjärnor och

sjöborrar, förekommer talrikt både med avseende på arter och med individer. Här kan nämnas tistelsjöborren (*Strongylocentrotus droebachiensis*) som påträffats mycket på Stora Middelgrund och till viss del på Röde Bank.

Ett unikt fynd för den här delen av Kattegatt är förekomsten av kuddsjöstjärnan (*Porania pulvillus*) på de djupa reven på Röde bank. Kallvattenarten hästsjestjärnan (*Hippasteria phrygiana*) förekommer talrikt på Röde bank. Läderkorallen död mans hand (*Alcyonium digitatum*) är ett fastsittande ryggradslöst djur och är dominerande på djupa rev. Andra iögonfallande fastsittande djur på denna miljö är hydroider, mossdjur och sjöpungar.

En stor andel av mjukbottenfaunan finns helt eller delvis nere i sedimentet och domineras av havsborstmaskar, tagghudingar, blötdjur (musslor och snäckor) och kräftdjur. Här kan nämnas grävande sjöborrar och havskräftor. På sedimentet kan arter som ex stor kammussla (*P. maximus*), hoppmussla (*A. opericularis*), kamsjestjärna (*Astropecten irregularis*) och ormstjärnor tillhörande släktet *Amphiura* återfinnas. Vissa arter är förankrade i botten och sticker upp som t ex liten piprensare (*Virgularia mirabilis*), sjöpenna (*Pennatula phosphorea*).

Stora Middelgrund är livshistoriskt betydelsefull för fisk. Fisksammansättningen vid botten utgörs huvudsakligen av olika plattfiskar, knotfiskar och torskfiskar. Tungor, varar och sjöcockar är också vanligt förekommande. Vid reven påträffas bl a berggylta (*Labrus berggylta*) och stensnultra (*Ctenolabrus rupestris*).

Vid en inventering 2009 konstaterades betydande mängder sillgrissla och tordmule förekomma vid Stora Middelgrund, och området bedöms vara av internationell betydelse som rast- och övervintringsområde för dessa alkor.

Området är ett av de viktigaste i Kattegatt för tumlare (Bälthavspopulationen). Stora Middelgrund nyttjas av köns mogna honor och som födosöksområde samt som migrationskorridor. Utsjöbankar anses vara produktiva områden och detta tillsammans med det mindre djupet kan bidra till att området fungerar väl för honor med diande kalvar.

Det har även påträffats mänskligt tillverkade föremål från äldre stenåldern (ca 9000 år sedan) på de grundare delarna av Stora Middelgrund. Enligt befintliga strandlinjeberäkningar låg detta området över strandlinjen under denna period, vilket indikerar att viss verksamhet har förekommit i området och det kan därför även finnas fornlämningar i form av till exempel boplatsspår.

Vad kan påverka negativt

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. Innan en åtgärd genomförs måste verksamhetsutövaren ta

ställning till om den specifika åtgärden riskerar att påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt. I så fall ska kontakt tas med Länsstyrelsen.

Exploatering av området

Alla typer av exploateringsföretag, byggnation, grävning, schaktning, muddring och täkt etc. i eller utanför området kan förstöra eller skada naturtypen. Påverkan kan t.ex. ske genom att naturtyp tas i anspråk samt genom påverkan på vattenutbytet, substratförhållanden, strömförhållanden, ökad grumling, vibrationer, undervattensbuller och nattbelysning. Exploateringen kan även leda till att mer folk rör sig i området vilket i sig kan störa djurlivet.

Vindkraft

Uppförande, drift och avveckling i eller utanför området kan förstöra eller skada utpekade naturtyper och arter. Substratförhållandena blir förändrade med mer hårda ytor. Strömförhållandena kan påverkas. Fiskar kan även påverkas negativt av vibrationer som uppstår vid vindkraftverken. Under uppförandestadiet störs botten och uppvirvling av bottensediment kan störa primärproduktionen samt att undervattensbuller kan uppstå som stör djurlivet.

Sjöfågel kan drabbas av en utestängningseffekt pga höga konstruktioner vilket innebär att arealen för övervintrande fågel kan minska.

Fiske

Fiske med redskap som skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk, makroalger och bottenlevande djur.

Uttag av fisk i sådan omfattning att det påverkar artsammansättningen och/eller storleksfördelningen vilket i sin tur kan orsaka förödande kaskadeffekter i födokedjan.

Fartygstrafik

Djupgående fartyg som passerar grunda bottenar riskerar att virvla upp bottensediment eller att gå på grund.

Buller från fartyg mm kan störa ljudkänsliga djurarter.

Främmande arter

Främmande arter kan ändra konkurrensförhållanden och sprida smitta. .

Föroreningar och utsläpp

Förorening av vattnet till exempel i form av grumling och utsläpp av olja och kemikalier. Närliggande fartygsleder innebär en risk för oljeutsläpp/läckage.

Många fågelarter påverkas negativt av oljeutsläpp både direkt och indirekt genom påverkan på bottenfaunan.

Läckage, utsläpp eller nedfall av näringsämnen, vilket resulterar i ökad planktonproduktion, minskat siktdjup, igenväxning och förändrad artsammansättning samt syrebrist.

Nedskräpning

Sjöfåglar och marina däggdjur kan fastna i rep och övergivna fiskeredskap och drunkna. Djur som äter skräp istället för mat hindras i sin tillväxt eller förgiftas och kan svälta ihjäl.

Bevarandeåtgärder

Reglera fiske genom Natura 2000 tillstånd (7 kap 28 a§ miljöbalken) eller EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Begränsa uppkomsten av undervattensbuller.

Föreslå att området även blir ett SPA-område med bl a tordmule och sillgrissla som utpekade arter.

Ta fram detaljerade substrat och djupkartor för att bl a få kunskap om var mindre rev finns.

Göra eftersök efter eventuella bubbelrev (1180).

Göra detaljrika kartläggningar av hästmusslors förekomst.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet**1170 – Rev**

Areal: 570 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Ny areal: 520 ha. Ny areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

De grunda block- och stenreven på Stora Middelgrund är mer eller mindre dominerade av makroalger bestående av framförallt brun- och rödalger, med inslag av grönalger. Dominerande arter är bl a av skräppetare (*Saccharina latissima*), fingertare (*Laminaria digitata*), kärringhår (*Desmarestia aculeata*) tandskåring (*Odonthalia dentata*), ribbeblad (*Delesseria sanguinea*), ekblading (*Phycodrys rubens*), köttblad (*Dilsea carnosa*) och kalkalger. Andra iögonfallande arter på de grunda reven är ektång (*Halidrys siliquosa*), blåtonat rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides*), kilrödblåd (*Coccotylus truncatus*), karragenalg (*Chondrus crispus*) och stortare (*Laminaria hyperborea*). Vanligt förekommande ryggradslösa djur på de grunda reven är Tångborre (*Psammechinus miliaris*), tistelsjöborre (*Strongylocentrotus droebachiensis*) och kalkrörsmaskar (Serpulidae sp). De vanligaste fiskarna är stensnultra (*C. rupestris*) och torsk (*G. morhua*).

På de djupare reven, bestående av block och sten, som påträffats på Röde bank är läderkorallen död mans hand (*A. digitatum*) dominerande. Andra iögonfallande fastsittande djur på denna miljö är hydroider, mossdjur, sjöpungrar och solfjädermaskar (*Sabella* sp). Större mobila ryggradslösa djur som påträffas här är bl a krabbtaska (*Cancer pagurus*), ätlig sjöborre (*Echinus esculentus*) och flera arter av sjöstjärnor. Speciellt nämnvärd är förekomsten av kuddsjöstjärnan (*Porania pulvillus*) vilket är ett unikt fynd för den här delen av Kattegatt. Täckningsgraden av makroalger förutom kalkalger är relativt låg på de djupare reven och största djup som upprättväxande alger har noterats på är 26 m för Stora Middelgrund och 27 m för Röde bank. De vanligaste fiskarna är stensnultra (*C. rupestris*), berggylta (*L. berggylta*), blågylta (*Labrus mixtus*), glyskolja (*Trisopterus minutus*) och torsk (*G. morhua*).

Stora Middelgrund har ett rikligt bestånd av hästmussla (*M. modiolus*) och är ett mycket viktigt område för arten. Hästmusslor kan bilda biogena rev som i sin tur är en viktig miljö för en mängd associerade arter. Hästmusselbankar finns upptagna på OSPARs lista över hotade miljöer. De har påträffats från 13,5 m djup på Stora Middelgrund och ner till åtminstone 30 m djup, men finns antagligen djupare om förutsättning ges. På grunda sandiga och grusiga bottenar är de ofta till hälften nedgrävda. På djupare bottenar med finare bottenstrukt

kan de ligga mer direkt på botten, ofta i kluster. Noterbart är att krabban musselväktare (*Pinnotheres pisum*) som lever i musslan har påträffats i merparten av undersökta hästmusslor på Stora Middelgrund. Rapporter från kustnära hästmusselbestånd indikerar att musselväktaren (*P. pisum*) blivit mer sällsynt.

Bevarandemål

Målet är att block- och stenreven är bibehållna och präglas av en naturlig zonering med förekomst av makroalger och ryggradslösa djur samt en naturlig förekomst och storleksfördelning hos fisksamhället. Den helt övervägande delen av de 520 hektaren rev är intakt med försumbart inslag av konstgjorda livsmiljöer och fysisk exploatering. Reven är opåverkad från fysisk skada samt onaturlig sedimentation och grumling. Vattenkvaliteten och syrehalten är god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier är försumbar. Vattenutbytet och strömförhållanden är naturliga. Typiska arter som skräppetare (*S. latissima*), fingertare (*L. digitata*), stortare (*L. hyperborea*), ektång (*H. siliquosa*) och död mans hand (*A. digitatum*) har en naturlig djuputbredning och täckningsgrad. Populationsstorleken för typiska arter som ätlig sjöborre (*E. esculentus*), krabbtaska (*C. pagurus*), berggylta (*L. berggylta*) och torsk (*G. morhua*) styrs av naturliga förutsättningar. Främmande arter eller populationer inverkar inte negativt på artsammansättningen hos de naturligt förekommande arterna.

Biogena rev av hästmusslor förekommer och utvecklas under naturliga förutsättningar på grus, sand eller finare bottensubstrat. Fysisk störning som trålning, täkt, schaktning, grävning, dumpning eller liknande förekommer ej och är därför inte begränsande för hästmusslornas utbredning.

Bevarandetillstånd

Makroalgssamhället bedöms som tillfredställande men upprättväxande alger saknas i förväntad omfattning. Det kan bero på betning av tistelsjöborre (*S. droebachiensis*). Överbetning av sjöborrar är ett fenomen som kan ha samband med utfiskning av torsk (*G. morhua*) som är en predator på mindre sjöborrar. Den låga förekomsten av större rovfiskar är otillfredsställande och gäller även övriga Kattegatt.

1110 – Sublittorala sandbankar

Areal: 6250 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Ny areal: 8100 ha. Ny areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

De två grunden utgörs till största delen av sublittorala sandbankar ner till ca 30 m bestående främst av silt, sand, grus med inslag av skal, sten och block. Andelen filtrerande arter är stor. Tack vare de stundom kraftiga bottenströmmar som råder här återfinns sand, grus och skalbottnar med hög kvalitet som skapar förutsättning för flera ovanliga ryggradsdjur. Här återfinns bl a sällsynta kräftdjur. På Stora Middelgrund finns en riklig förekomst av hästmussla (*Modiolus modiolus*) vilken kan bilda biogena rev (se avsnittet om rev). De vanligaste fiskarterna som påträffas på bottnarna är bl a torsk (*G. morhua*), glyskolja (*T. minutus*), sandskädda (*Limanda limanda*), rödspotta (*Pleuronectes platessa*), äkta tunga (*Solea solea*), knot (*Eutrigla gurnardus*) och fjärsing (*Trachinus draco*). Exempel på typiska arter som påträffas är: liten piprensare (*V. mirabilis*), stor kammussla (*P. maximus*), tagghjärtmussla (*Acanthocardia echinata*), purpursjömus (*Spatangus purpureus*), tångborre (*Psammechinus miliaris*), kamsjöstjärna (*Astropecten irregularis*), rödspotta (*P. platessa*) och torsk (*G. morhua*).

Bevarandemål

Målet är att de sublittorala sandbankarna är bibehållna och präglas av naturlig vattenomsättning och naturlig variation av sand, grus och silt som dominerande substrat samt en artrik och varierad vegetation och fauna. Sandbankarna fungerar som refug för arter som trängts undan från andra områden. Hästmusslor finns i riklig förekomst och dess utbredning begränsas endast av naturliga förutsättningar. Sandbankarna har betydelse som reproduktions- och uppväxtområde för fisk. Artsammansättningen och storleksfördelningen hos fisk och andra organismer är naturlig. Den helt övervägande delen av de 8100 hektaren sandbankar är intakt med försumbart inslag av konstgjorda livsmiljöer och fysisk exploatering. Sandbankarna är opåverkade av fysisk störning som trålning, sandtäkt, schaktning, grävning, dumpning, anläggning av kabel eller liknande samt onaturlig sedimentation och grumling. Vattenkvaliteten och syrehalten är god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier är försumbar. Typiska arter som liten piprensare (*V. mirabilis*), stor kammussla (*P. maximus*), tagghjärtmussla (*A. echinata*), purpursjömus (*S. purpureus*), tångborre (*P. miliaris*) och kamsjöstjärna (*A. irregularis*) har en naturlig utbredning och täthet. Populationsstorleken för typiska arter som rödspotta (*P. platessa*) och torsk (*G. morhua*) styrs av naturliga förutsättningar. Främmande arter eller

populationer inverkar inte negativt på artsammansättningen hos de naturligt förekommande arterna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för sandbankarna bedöms som tillfredställande men på de platser där sandtäkt förekommit kan gropar ha bildats där syrebrist kan uppstå. Viss trålning förekommer inom naturtypen och där missgynnas trålningskänsliga arter. Den låga förekomsten av större rovfiskar är otillfredsställande och gäller även övriga Kattegatt.

Djupa mjukbottnar (ej Natura 2000-naturtyp)

Areal: 2770 ha

Beskrivning

Djupa mjukbottnar dominerar i de delar av området som är djupare än 30 m. Bottensubstratet domineras av lera och silt. Bottenfaunan lever på och nere i sedimentet. Djuren domineras av havsborstmaskar, tagghudingar, blötdjur (musslor och snäckor) och kräftdjur. Ormstjärnor ur släktet *Amphiura* kan vara mycket talrika. Här finns viktiga arter som bidrar till att strukturera bottenarna som havskräfta (*Nephrops norvegicus*) och stora grävande arter av sjöborrar. Andra viktiga arter som kan förekomma här är sjöpenna (*Pennatula phosphorea*), liten piprensare (*V. mirabilis*) och hästmussla (*M. modiolus*). På den här typen av djupa mjukbottnar påträffades tidigare kräftdjursamhället *Haploops* i södra Kattegatt, men nu påträffas bara enstaka individer.

Bevarandemål

Målet är att de djupa mjukbottenarna har en naturlig topografi, sedimentstruktur och vattenomsättning samt en artrik och varierad fauna. Bottnarna har betydelse som reproduktions- och uppväxtområde för fisk, som ex rödspotta (*P. platessa*) och torsk (*G. morhua*). Artsammansättningen och storleksfördelningen hos fisk och andra organismer är naturlig. De djupa mjukbottenarna har förutsättningar att hysa välutvecklade bottenfaunasamhällen av typerna *sjöpennor* och *grävande megafauna* samt kräftdjursamhället *Haploops*. Även bestånd av hästmusslor (*M. modiolus*) har möjlighet att etableras och utvecklas under naturliga förutsättningar. Typiska arter som liten piprensare (*V. mirabilis*), sjöpenna (*P. phosphorea*), blind grävkräfta (*Calocaris macandreae*), lyrsjöborre (*Brissopsis lyrifera*), hjärtsjöborrar (*Echinocardium* spp) och purpursjömus (*S. purpureus*) har en naturlig utbredning och täthet. Populationsstorleken och storleksfördelningen för typiska arter som havskräfta (*N. norvegicus*), rödspotta (*P. platessa*) och torsk (*G. morhua*) styrs av naturliga förutsättningar.

Målet är även att den helt övervägande delen av de 2770 hektaren djupa mjukbottnar är intakt med försumbart inslag av konstgjorda livsmiljöer och fysisk exploatering. De djupa mjukbottenarna är opåverkade av fysisk störning som trålning, schaktning, grävning, dumpning, anläggning av kabel eller liknande samt onaturlig sedimentation och grumling. Vattenkvaliteten och syrehalten är god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier är försumbar. Främmande arter eller populationer inverkar inte negativt på artsammansättningen hos de naturligt förekommande arterna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för djupa mjukbottenar bedöms som otillfredsställande. Trålning förekommer på de djupa mjukbottenarna och därför missgynnas trålningskänsliga arter som är typiska för skyddsvärda bottenfaunasamhällen. Vidare saknas kräftdjursamhället *Haploops*. Den låga förekomsten av större rovfiskar är otillfredsställande och gäller även övriga Kattegatt. Positivt är att syrehalterna vid botten är relativt god, den senaste omfattande syrebristen var 2002.

1351 – Tumlare, *Phocoena phocoena*

Beskrivning av arten

Tumlare är en liten tandval vanligtvis ca 1,4 – 1,7 m långa och i Sverige finns tre olika populationer varav Bälthavspopulationen finns i Natura 2000-området Stora Middelgrund och Röde bank. Området har de högsta tätheterna under våren och sommaren. Området nyttjas av könsmogna honor och som födosöksområde samt även som migrationskorridor. Utsjöbankar anses vara produktiva områden och detta tillsammans med det mindre djupet kan bidra till att området fungerar väl för honor med diande kalvar.

Tumlare blir sällan över 12 år gamla och de blir könsmogna kring 3 – 4 års ålder. Honorna blir sällan dräktiga samma år som de blir könsmogna, men föder därefter i genomsnitt ca 0,6 – 0,7 kalvar per år. Dräktigheten varar i ca 10,4 månader och honorna ger kalvarna di i ca 8 – 10 månader.

Tumlare tillbringar hela sitt liv i vattnet. De kan dyka ned till över 200 m djup, men de flesta dyken är grundare än 20 – 30 m och de tillbringar ca 30 – 50 % av sin tid vid eller nära ytan. Tumlaren uppträder vanligen ensam eller i små grupper, oftast en hona och hennes avkomma eller ungdomsgrupper.

Tumlare ekolokaliserar med högfrekventa klickljud för att orientera sig, jaga och kommunicera. Detta innebär att de är helt beroende av att höra ekot från sina egna ljud för att överleva.

Födovalsstudierna visar att tumlare är opportunistiska i sin diet och att de skiftar till de arter som har högst näringsinnehåll för säsongen. I Skagerrak och Kattegatt domineras födan av torskfiskar och smörbultar. Även pirål utgör en väsentlig del av födan för könsmogna honor.

Bevarandemål

Stora Middelgrund och Röde bank ska vara ett område där ett livskraftigt bestånd av tumlare kan utöva sina naturliga beteenden som t ex födosök, parning, kalvning och digivning utan att störas av antropogena verksamheter. De ska kunna simma fritt utan att riskera att fastna i fiskeredskap eller skrämmas bort/stressas av undervattensbuller. Området ska ha en naturligt god tillgång på föda.

Bevarandestatus

I den svenska rödlistan är tumlaren som art klassad som sårbar (VU) och i den senaste rapporteringen enligt art- och habitatdirektivet är statusen angiven som dålig (U2) i både den atlantiska och baltiska regionen.

A199 – Sillgrissla, *Uria aalge*

Arten förekommer men har ännu inte rapporterats för Natura 2000-området

Beskrivning av arten

Sillgrissla häckar i stora kolonier på kustklippor i norra Atlanten och norra Stilla havet. I Sverige häckar den på Karlsöarna med några tusen par samt sparsamt på klippskär i Östersjön samt på Hallands Väderö. Utanför häckningstiden lever sillgrisslan ett pelagiskt liv. I Kattegatt ansamlas sillgrisslor under vinterhalvåret från både norra Atlanten och Östersjön. Stora Middelgrund bedöms ha en internationell betydelse som rast- och övervintringslokal för sillgrissla.

Sillgrisslan äter i huvudsak fisk. De dyker från ytan och kan vara under vatten i ca en minut. De dyker ofta ned till 30 meters djup men kan dyka betydligt djupare. Vuxna fåglar äter mellan 20-30 g föda om dagen. Storleken på byten är mindre än 17 cm. Förutom fisk äter sillgrisslan även en mängd olika ryggradslösa djur.

Bevarandemål

Området ska vara attraktivt som födoresursplats utanför häckningstiden. De ska kunna vistas i området i ostördhet utan att riskera stängas ute av anläggningar/ antropogena verksamheter och kunna dyka för att söka föda utan att riskera att fastna i fiskeredskap. Området ska ha en naturligt god tillgång på föda.

Bevarandestatus

Vid en inventering 2009 konstaterades betydande mängder sillgrissla förekomma vid Stora Middelgrund.

A200 – Tordmule, *Alca torda*

Arten förekommer men har ännu inte rapporterats för Natura 2000-området

Beskrivning av arten

Tordmule är en alka som framförallt häckar i större kolonier i norra Atlanten men återfinns även i kolonier på Karlsöarna i Östersjön. Längs Svenska västkusten häckar den, eller har häckat, i ett litet antal på ett fåtal klippöar i yttersta skärgården. Företrädevis är det därför flyttande och rastande fåglar förekommer på Stora Middelgrund. Grundområden i Kattegatt och Skagerack är viktiga övervintringsplatser. Stora Middelgrund bedöms ha en för arten internationell betydelse som rast- och övervintringslokal. Den livnär sig genom att dyka efter fisk, men också på havslevande kräftdjur och maskar.

Bevarandemål

Området ska vara attraktivt som födoresursplats utanför häckningstiden. De ska kunna vistas i området i ostördhet utan att riskera stängas ute av anläggningar/ antropogena verksamheter och kunna dyka för att söka föda utan att riskera att fastna i fiskeredskap. Området ska ha naturligt god tillgång på föda.

Bevarandestatus

Vid en inventering 2009 konstaterades betydande mängder tordmule förekomma vid Stora Middelgrund.

Dokumentation

Carlström, J. & Carlén, I. 2015. Skyddsvärda områden för tumlare i svenska vatten. AquaBiota Report 2015:02. 88 sid.

Dahl, K. 2005. Effekter af fiskeri på stenrevs algvegetation – ett pilotprojekt på Store Middelgrund i Kattegatt. Faglig rapport fra DMU nr 526.

Dahl, K., Lundsteen, S. & Helmig, S. A. 2003. Stenrev – havets oaser. Danmarks Miljøundersøgelser, Gads Forlag.

Naturvårdsverket. 2006. Inventering av marina naturtyper på utsjöbankar. Rapport 5576.

Naturvårdsverket. 2010. Undersökning av utsjöbankar. Inventering, modellering och naturvärdesbedömning. Rapport 6385.

Naturvårdsverket. 2012. Utbredning av marina arter och naturtyper på bankar i Kattegatt. En modelleringsstudie. Rapport 6489.

Pedersén, M. & Snoeijs, P. 2001. Patterns of macroalgal diversity, community composition and long-term changes along the Swedish west coast. *Hydrobiologia*, 489 (1-3), pp 83-102.

Sveegaard, S., Teilmann, J., Tougaard, J. & Dietz, R. 2011b. High-density areas for harbor porpoises (*Phocoena phocoena*) identified by satellite tracking. *Marine Mammal Science* 27(1), 230-246.

Teilmann, J., Sveegaard, S., Dietz, R., Petersen, I.K., Berggren, P. & Desportes, G. 2008. High density areas for harbour porpoises in Danish waters. National Environmental Research Institute, University of Aarhus. 84 pp. - NERI Technical Report No. 657.

Bilagor

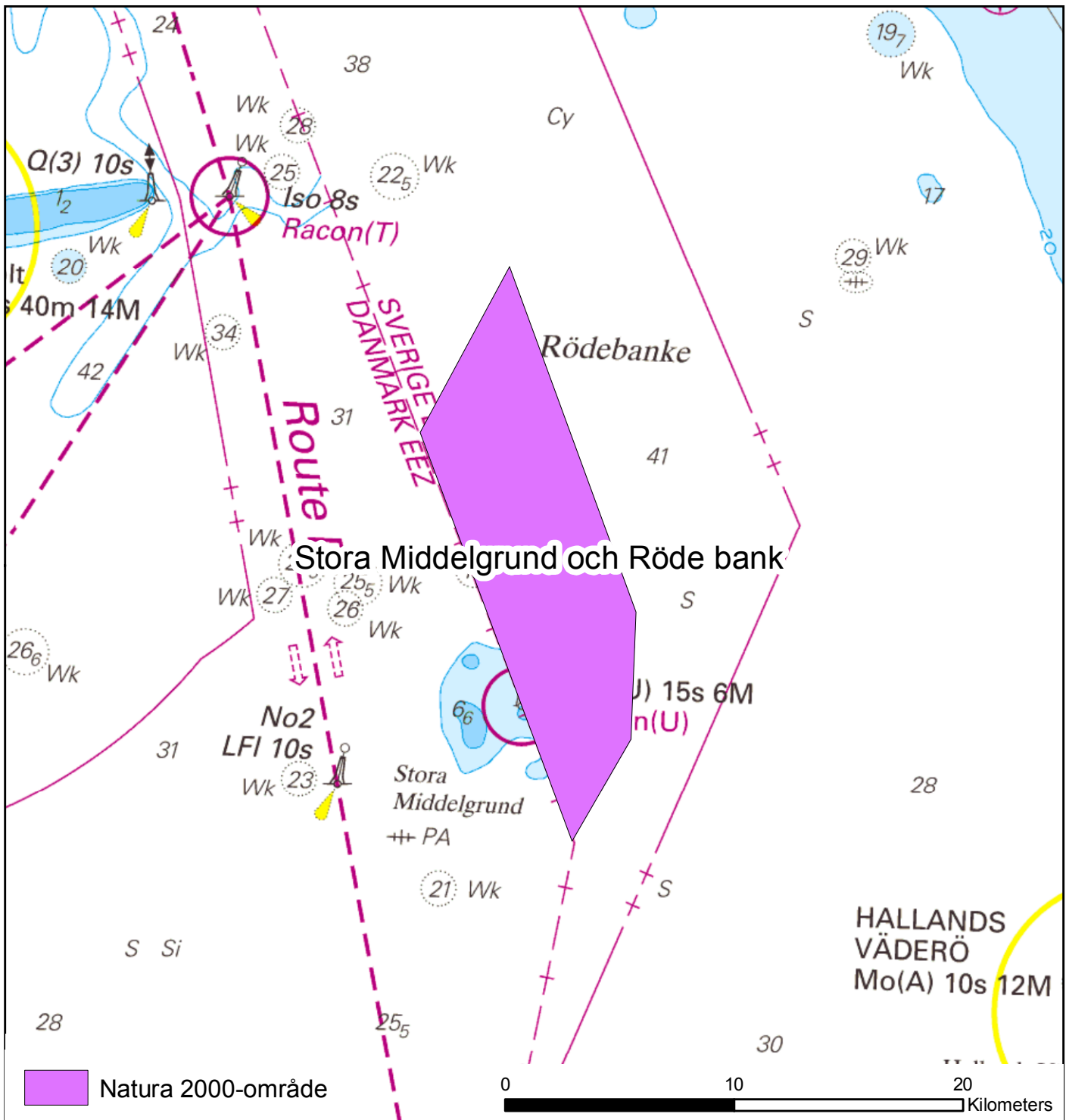
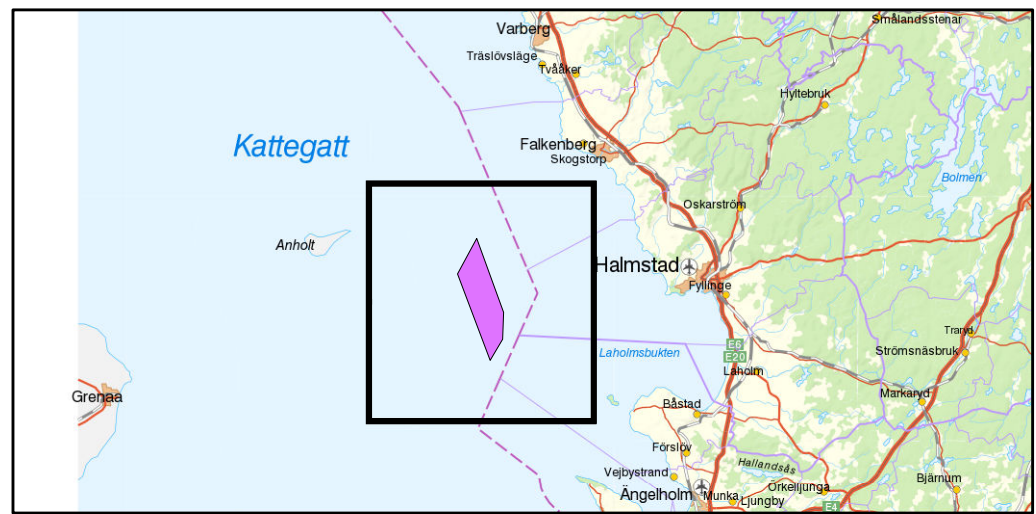
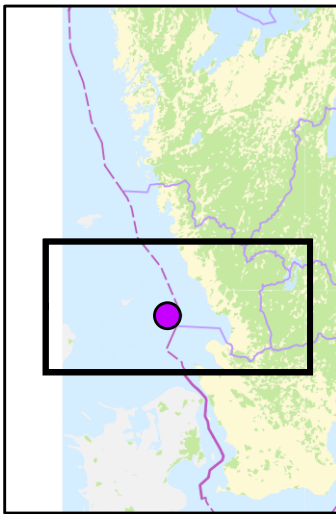
1 Översiktskarta

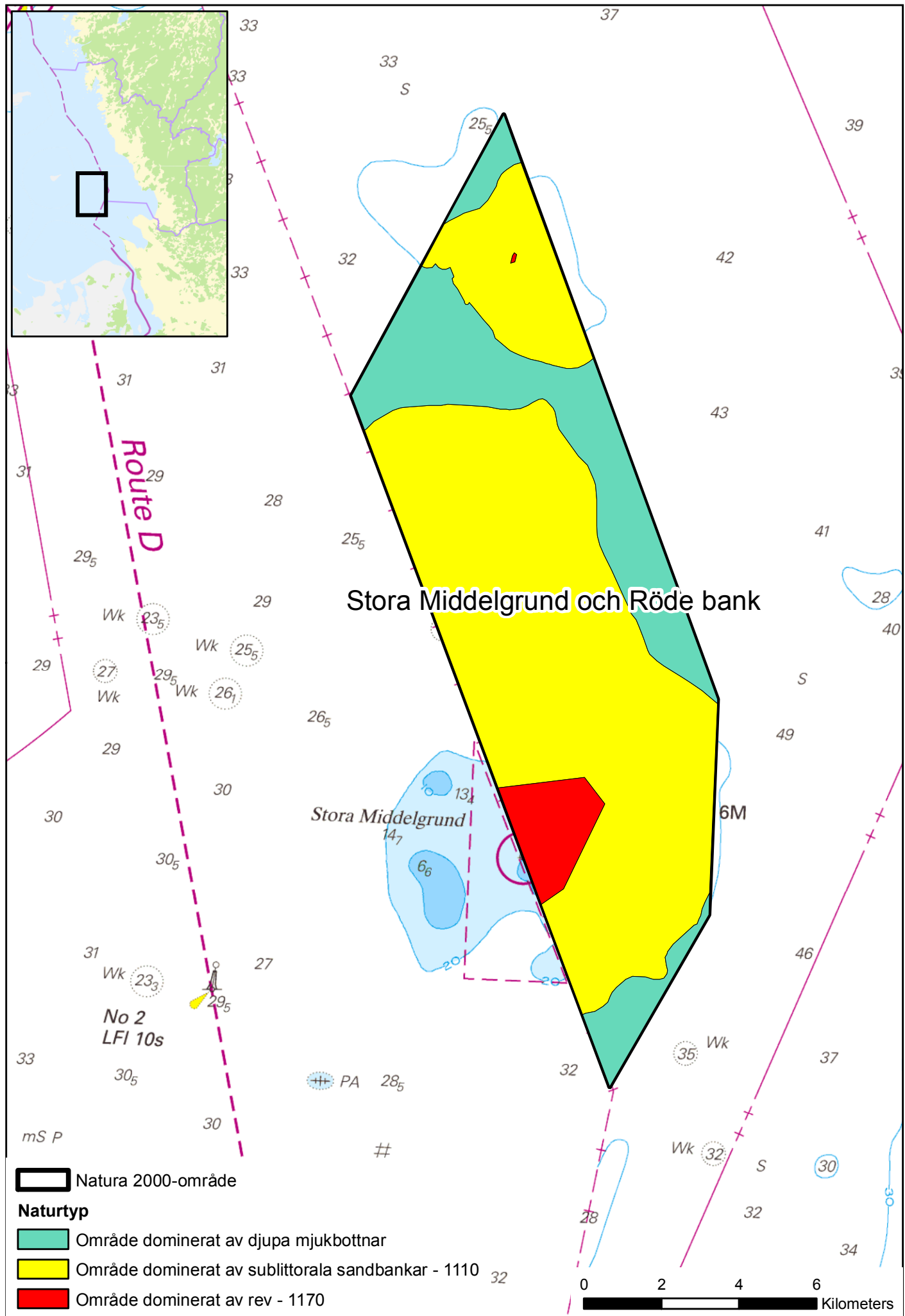
2 Karta över naturtyper

3 HELCOM-biotoper

4 OSPAR habitat

5 Naturvårdsintressanta ryggradslösa djur i området Stora Middelgrund och Röde bank

HELCOM-biotoper som förekommer i området

Baltic photic rock and boulders characterized by perennial algae

Baltic photic rock and boulders characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic photic coarse sediment characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic photic sand characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic photic mixed substrate characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic aphotic rock and boulder characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic aphotic muddy sediment characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic aphotic muddy sediment characterized by infaunal crustaceans

Baltic aphotic muddy sediment characterized by infaunal echinoderms

Baltic aphotic muddy sediment dominated by *Amphiura filiformis*

Baltic aphotic muddy sediment dominated by *Brissopsis lyrifera* and *Amphiura chiajei*

Baltic aphotic coarse sediment characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic aphotic sand characterized by mixed epibenthic macroscopic community

Baltic aphotic mixed substrate characterized by mixed epibenthic macrocommunity

Baltic Sea Photic Pelagic above halocline oxic

Baltic Sea Aphotic Pelagic below halocline oxic

OSPAR-habitat som förekommer i området

Modiolus modiolus beds

Sea-pen and burrowing megafauna communities

Artlista för naturvårdsintressanta ryggradslösa djur i Natura 2000-området Stora Middelgrund och Röde bank

I listan nedan tas rödlistade samt andra naturvårdsintressanta arter upp. Under kolumnen hotkategori anges vilken kategori arten har i den nationella rödlistan.

Rödlistningskategorier i ordning från lägst till starkast: nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN) och akut hotad (CR). Därutöver finns även kategorin kunskapsbrist (DD) vilket betyder det ej är känt vilken av de övriga kategorierna den ska tillhöra.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Hotkategori
Tagghudingar		
Hästsjöstjärna	Hippasteria phrygiana	NT
Kuddsjöstjärna	Porania pulvillus	Naturvårdsintressant
Mollusker		
Hästmussla	Modiolus modiolus	DD
Långsprödmussla	Abra prismatica	NT
	Colus jeffreysianus	Naturvårdsintressant
Knivmussla	Ensis ensis	DD
	Melanella alba	DD
	Moerella pygmaea	DD
	Mya truncata	VU
Trubbig sandmussla	Limea loscombii	Naturvårdsintressant
Radiärstrimmig venusmussla	Timoclea ovata	Naturvårdsintressant
Decapoder		
Musselväktare	Pinnotheres pisum	DD
Långbent spindelkrabba	Inachus dorsettensis	NT
Korthornad knölkrabba	Eurynome aspera	VU
Rundad rombkrabba	Ebalia cranchii	Naturvårdsintressant
Maskeringskrabba	Hyas coarctatus	Naturvårdsintressant
Skråpukskrabba	Corystes cassivelaunus	NT